

Dušan Čater
EKSTRADEVIŠKO

*»Igra s spominom je igra, ki je bogatejša
od šaha, konča pa se prav tako z matom.«*

Mate Dolenc, Pes z Atlantide

- Včasih se mi zdi, da slišim glasove.*
- Vsi včasih slišimo glasove.*
- Res? Ti tudi?*
- Seveda.*
- Čigavi glasovi so to?*
- Naši. To je naša zavest.*

Prvi dan

»Ko burja jadra, ti ne jadraj!«

Na pordelih skalah, ki so štrlele iz rdeče zemlje in so bile od nenehnega bičanja vetra, ki je pihal z odprtega morja, skorajda povsem gladke, sta se potikala dva psa. Oba mešanca, verjetno že tolikokrat premešana, da so značilnosti njunih pasem že zdavnaj zbledele, kot skale, po katerih sta hodila. Manjše ščene nedoločne barve, na oko nekje med umazano sivo in umazano rjavo, je sledilo večjemu psu, ki je imel privzdignjena ušesa in malo daljšo, lepšo dlako in je bil po vsej verjetnosti potomec kakega nemškega ovčarja izpred druge svetovne vojne. Večji pes se na manjšega ni oziral. Hodil je pred njim, na neki način bežal, se mu umikal, sicer pa prijazno mahal z repom, da mu je mali neumorno sledil, ga tu in tam prehitel in legel predenj. Maj je takoj ugotovil, da je to psica v času gonje, ki je prišla po svoje. Namuznil se je. Znana mu je bila ta živalskost, brez ponarejanja, brez predsodkov, vsem na očeh. Fukala bosta, to je jasno. A potomec nemškega ovčarja ne bo kos ženski pohoti, tudi to je jasno. V tem smo si dokaj podobni. Ljudje in psi.

V trenutku, ko je otoški far končal z mornarskimi pregovori in začel s svojo že stokrat povedano mašo za umrlim, je naveličani pes naskočil grdo psico, v hipu opravil in stekel nekam proti morju. Morda je bilo to dovolj za to, da bo psica dala mir, vsekakor

pa dovolj za novo leglo otoških baštardov, ki se bodo potikali po otoku, nadlegovali turiste in žicali hrano.

Fuk ob maši zadušnici!

No ro.

Z morja je udaril močan sunek vetra. Tramontana. Trsje, ki je obdajalo pokopališče, se je zamajalo in zašumelo. Župnik je za trenutek prekinil svoj nagovor, počakal, da trsje preneha s šumenjem, vendar ni dvignil pogleda od črne knjige, ki jo je držal v rokah. Maj se je razgledal po ljudeh, ki so v krogu stali ob z venci prekriti krsti. Vsi so gledali v tla, na njihovih obrazih ni razločil niti najmanjšega čustva. Ni bilo ne solza ne posmeha. Ničesar. Pogledal je Danijelo, ki je stala ob njem. Tudi ona je gledala v tla, vendar mu je vrnila pogled, ko je na sebi začutila njegove oči. Takrat je Maj pogledal stran, Danijela pa je še nekaj časa gledala vanj, brezizrazno, kot da ne bi bila tukaj, na tem pogrebu, na tem otoku, temveč nekje daleč stran, morda na odprtem morju, kjer so valovi delali bele ovčice, do koder je segal pogled. Župnik je nadaljeval z mašo in Maj je ob tem začutil nekakšno olajšanje. Danijela je umaknila pogled in se zazrla v kamnita tla.

Maj se je spraševal o dedu, o tem, kakšen človek je bil. Najbolj se ga spominja po prevezi, ki jo je imel kot kakšen gusar potegnjeno čez eno oko, in vonja po tobaku, ki je gorel v njegovi pipi, ki jo je imel skorajda ves čas v kotičku ust. Tudi neprižgano. Danijela ni nikoli kaj dosti govorila o njem. Zadnja leta, kaj leta, celo desetletje, kolikor se spominja, tudi stikov ni več imela z njim. Sam pa ga je nazadnje videl ...

Ne spomni se več, a moralo je biti tam nekje v prvem ali drugem razredu osnovne šole. Župnik je že nekajkrat omenil, da je bil deda Frane mornar, ki je vsaj štirikrat obplul svet. Poleg medlih spominov, večinoma zaznamovanih z vonjem, je bilo to tako rekoč vse, kar je Maj vedel o svojem dedku. Roko na srce, bil je na pogrebu tujca.

»Molimo za blaženi pokoj našega brata Franeta, zaupno prosimo Boga, nebeškega očeta. Gospod Jezus, mrtve si obudil k življenju, podeli večno življenje tudi našemu bratu Franetu ...« je govoril župnik, Danijela pa si je zamrmrala v brado:

»Še po smrti hinavec!«

Maj jo je vprašujoče pogledal, ko je tiho nadaljevala:

»Nikoli ni hodil v cerkev, preziral je te klerike, zdaj pa ves ta cirkus ...«

»Usmili se nas, vsemogočni Bog, odpusti nam naše grehe in nas privedi v večno življenje!« je zaključil župnik in ljudje so začeli mrmraje moliti. Maj si je zaželel, da bi vse potihnilo. Človeško mrmranje sicer ni bilo glasno, a dovolj, da je preglasilo tramontano v krošnjah pinij, ki so se ponosno dvigale ob desni strani cerkve sv. Salvadurja. Za pokopališčem se je bohotalo trsje, ki je za dobra dva metra segalo v nebo in se zibalo v vetru. Da je tu nekoč raslo nekaj drugega, so pričali kamniti zidovi, imenovani gromače, s katerimi so domačini svoja posestva ločevali od sosednjih. Za zadnjim zidom so bile koze in nekaj ovac, ki so zdolgočaseno mulile suho travo.

»Amen,« je župnik prekinil moteče čebljanje in Maj je na sebi spet začutil pogled. Tokrat pogled nekega

fanta, malce starejšega od njega, kratko pristriženih las z daljšim pramenom, ki mu je plapolal na hrbtu. Fant se mu je nasmehnil in Maju je bil obraz znan, a ni vedel, od kod. Vrnil mu je nasmešek in ob fantu opazil starejšo žensko, ki se je prav tako rahlo nasmehnila. Tudi njej je nasmešek prijazno vrnil, potem pa na svoji rami začutil materino roko, ki ga je obrnila stran.

Štirje pogrebci so krsto počasi spuščali v rdečo zemljo. Iz zvonika male cerkvice se je oglasil zvon. Župnik je škropil v zemljo pogrezajoči se temno rjav zaboj, v katerem je ležal Frane.

Prah si in v prah se povrneš, si je mislil Maj, na enem od vencev, ki so ležali na kupu izkopane zemlje, pa je na črnem traku z zlatimi črkami pisalo: »Ko bi solza te zbudila, ne bi črna zemlja tebe krila.«

Lepo.

Ampak zemlja je na tem otoku rdeča.

Danijela je brskala po predalih. V kotičku ust je držala neprižgano cigareto in mrzlično grabila po šopih papirja, jih odlagala na vrh predalnika, se vrnila k premetavanju, izvlekla še nekaj papirjev, jih podržala pred očmi in odložila. Potem je odprla naslednji predal.

Maj je sedel v starem naslanjaču iz lesa, ki je kazal luknjice, v katerih so se verjetno veselili črvi. Gledal je v mater, ki je nervozno brskala po predalih, jih ihtavo odpirala in zapirala ali pa puščala kar odprte.

Dnevni prostor z veliko jedilno mizo in majhno kuhinjo v ozadju je bil videti, kot bi vanj treščil tornado, vodna tromba z morja, ki se jo je dalo videti skozi odprto okno. Stvari so ležale po tleh. Papirji, obleke, knjige, izrezki iz časopisov, jedilni pribor, razni kabli, nekaj orodja, spodnje perilo, vodene barvice, voščenske, kartonske škatle, nekaj igrač, plišastih in plastičnih, raztresen šah, miniaturni kipec Bude, maska, po vsej verjetnosti afriška, lesena štorclja na eni nogi ... Na mizi pepelnik, poln cigaretnih ogorkov, in vrč vina. Kozarec s črnim vinom in rdečkasto obrobo je stal na eni od knjižnih polic.

»Kje bi človek, kot je Frane, hranil preplete dokumente?!« je bolj zavpila kot vprašala Danijela.

Maj jo je pogledal, a rekel seveda ni nič, Danijela pa tudi ni pričakovala njegovega odgovora. Zavzdihnil je in iz žepa izvlekel telefon. Malo je podrsal po njem in si ga prislonil na uho.

Danijela je prenehala z brskanjem, stopila do mize, z nje pograbila vžigalnik in si prižgala cigareto. Prvi dim je slastno potegnila vase in oblak pihnila pod strop. Potem je pogledala Maja.

»A mi ne bi ti raje malo pomagal, kot pa da non-stop visiš na telefonu?« je ostro rekla.

Maj je naveličano odložil telefon in vstal.

»Kaj iščeva?«

Danijela ga je nekaj časa gledala, sedla na stol ob mizi, odložila cigareto v pepelnik in skrušeno rekla:

»Ja ... kaj sploh iščeva tukaj?«

»Mene vprašaš?«

»To je retorično vprašanje,« je rekla Danijela in spet potegnila iz cigarete.

Maju je zazvonil telefon. Pogledal je na zaslon in telefon podal mami: »Zate je.«

Danijela je vzela telefon, pogledala na zaslon in ga podala nazaj.

»Kar ti se zmeni. Tebe kliče ...«

Maj ga je nejevoljno vzela, pritisnil gumb in naveličano rekel: »Ja, foter, povej ...«

Nekaj časa je telefon še držal k ušesu, potem pa ga dal mami: »Saj sem rekel, da je zate ...«

Danijela je pograbila telefon in hladno rekla v slušalko: »Kaj je?«

Maj se je postavil k oknu in se zazrl ven na dvorišče pred hišo. Dvorišče, ki ga je kamniti zid ščitil pred radovednimi pogledi mimoidočih, se mu je zdelo manjše, kot se ga je spominjal. K podolgovati mizi z dvema klopema se je h kosilu, zajtrku in včasih večerji, ko so sem še redno prihajali na počitnice, spravila širša družina, čeprav so, kot se spominja, obedovali vedno nekako vsak zase. Nad mizo se je vila vinska trta, speljana po lesenem ogrodju.

»Ja, lepo, da si se spomnil ... Na Reko, izgleda, bom morala it še uredit glede nasledstva Ja, kaj pa naj? Naj vse pustim? Mogoče tebi, ja. Meni ne! ... Ja, no ... Vsaj še kak dan ... ja. Sem bila pri glavarju otoka Ja, saj ti pravim, še kak dan bo trajalo ... ja ...« je v telefon govorila Danijela.

Za kamnitim zidom se je razrasel bambus, ob njem pa je stalo nekaj cipres, ki so se bogato razbohotile in

se zvijale v vetru. Maj jih je imel v spominu kot vedno lepo pristrižene, brez rjavih vej, ki so zdaj skorajda prevladovale nad zelenimi. Videti so bile strašljivo.

»Pa ti? Kje si? ... Aha ... ja ... ahm Lej, ti že veš ...« je Danijela govorila v telefon in cigareto ugasnila v prepoln pepelnik. Takoj si je prižgala novo. Nekaj časa je molče kimala v slušalko in Maju se je zazdelo, da dobiva solzne oči. Nervozno je vlekla cigareto in dim vestno pihala pod strop. Veter se je zaletaval v odprto okno in pod stropom ustvarjal vrtince. Maj je pomislil na Luz.

»Kakor hočeš,« je rekla Danijela in prekinila zvezo. Telefon je odložila na mizo, za nekaj časa obsedela na stolu, potem pa sunkovito vstala, brcnila eno od knjig, ki je ležala na tleh, in šla iz hiše.

Maj je ugotavljal, da se tole, kar imata starša med sabo, ne razlikuje kaj dosti od tega, kar imata z Luz. Tudi on je že bil prizadet in se je trapasto ali nesramno obnašal, a njega sta pri tem vodila ljubezen in strah pred izgubo, Luz pa sovraštvo in maščevanje.

Po ozki, s kamnom tlakovani cesti se je spuščal proti morju. Februar je svoje zobe kazal tudi na tem otoku. Mrzel veter se je spremenil v burjo, ki je udarjala z močnimi sunki, nevarno majala in lomila trsje ob cesti. Zgoraj na hribu je bilo hudo, zato je hitel, da bi prišel na ozke ulice, obdane s starimi hišami, med katerimi lahko poišče zavetrje. Odločil se je, da bo ubral krajšo pot, ki vodi čez stadion, če ga lahko tako

imenujemo. To je bil travnik, tu in tam že porasel s kakšnim grmičevjem, s po enim železnim sedemmetrskim golom na vsaki strani. Nogometno igrišče je na zgornji, severni strani obdajala železna konstrukcija, na kateri so bile deske – tribuna za navijače otoškega kluba Galeb. Maj se je spraševal, kateri idiot je nogometno igrišče postavil tu zgoraj na odprtem, kjer burja reže kot najostrejši nož in bi verjetno z lahkoto odpihnila kakšnega nizkega in spretnega napadalca, kaj šele žogo. Prebil se je čez igrišče, a do vasi so ga ločile še tri gromače. Čemu tri? Morda zaradi burje, da ne bi odnesla že tako uborne rdeče prsti?

Na travniku je močno pihalo. Hodil je proti vetru, pri čemer se je moral krepko nagibati naprej in s silo delati korake. Stežka je premagoval z grmičevjem porasli travnik. Čeprav se je na nebu svetila bela kroglja – sonce ali luna? – je bil dan še kar prijetno topel, a burja je Maja bičala do kosti. Pozabil je že, kako nadležen zna biti ta zimski otoški veter. Hitel je, kolikor je bilo mogoče, da bi čim prej prišel na varno v zavetje ozkih ulic na drugi strani trenutno neskončno velikega travnika. Hrepeneče in mežikajoč je gledal proti hišam z modro obarvanimi polkni, ki so loptala v vetru. Vuuuuššš vuuuuššš vetra in plop plop modro obarvanih polken in ... Ja, saj ...

Luz je ena navadna ... Mah, je odmahnil z roko.

Ustavil se je pri Tahiriju, slaščičarni, ki se od njegovega zadnjega obiska ni niti malo spremenila, sedel

na zastekljeno teraso, ki je preprečevala vetru, da bi nadlegoval goste, in si privoščil stekleničko mineralne vode ter si prižgal dolgo pričakovano cigareto. Bil je edini gost in pogledoval je okoli sebe ... S cerado prekrit hladilni zabojnik za sladoled na kepice je bil na istem mestu kot nekdanj. Pa mize in stoli ... Vse isto. Prepričan, da isti stoli, na katerih je nazadnje sedel, ne bi zdržali vseh teh let turističnih riti, se je spraševal, le kje za boga milega tale Tahiri najde vedno eden in isti model vrtno garniture. Srebrne noge miz in stolov z belo podlago ... Okrogle mize z luknjami na sredini, kamor so v poletnih dneh, ko je sonce neusmiljeno našigalo na teraso, po vsej verjetnosti vstavili senčnike. Vrli in z vsemi gostinskimi žavbami namazani Tahir Tahiri jih je v zimskih dneh, kot kaže, prekril s pepelniki ... Maj je v enega od njih pridno otresal pepel in z vedno večjimi požirki pil mineralno vodo, kajti od vetra in prejšnje noči, ki sta jo z Luz preživela v pričkanju v eni od ljubljanskih oštarij, je imel povsem suha usta.

S kakšnim besnim zanosom je razčiščeval z Luz ... Kako ga je v tisti oštariji z najbolj blesavim imenom, kar jih je kdaj slišal, obkrožen z mladostniki, večinoma srednješolci, ki so glasno naročali »žirafe«, pivo v podolgovatih triinpollitrskih kozarcih, in igrali biljard, prevzemalo samopomilovanje ... Tako močno, da je govoril glasno, kaj govoril, kričal. Ne samo da mu je bilo vseeno, če so drugi slišali njegov gnev in stok in videli, da je bil na robu joka, celo vseč mu je bilo in upal je, da bo v njih prebudil občutek pravičnosti, da ga bo nekdo potrepljal po ramenu in pokroviteljsko

dejal: »Ne daj se, stari!« Seveda se to ni zgodilo. Iz zvočnikov je grmel glasen rock, izza miz pa krohot, ki je bil verjetno namenjen njemu.

Hecno, je pomislil Maj. Ko padaš, se ti vedno zdi, da letiš.

Do njegove mize je pristopil Tahiri, napol poln pepelnik, ki je prekrival luknjo v mizi, je prekril s praznim, tako da je dvignil oba skupaj in praznega položil nazaj. Potem je gostinec stopil do roba terase in se zagledal dol proti morju, Maj pa je gledal njegova široka ramena, plešo, ki se je širila na drugo polovico glave, in v šop las spodaj, ki so segali skoraj do sredine hrbta. Zmajal je z glavo, ugasil cigareto v čist pepelnik, popil do konca in ga poklical.

»Lahko plačam?«

Tahiri je še nekaj trenutkov gledal proti morju, se počasi obrnil proti njemu in ga gledal. Postaral se je, dal bi mu kakšnih šestdeset let. Imel je goste sive brke in s prstom si je trebil po zobeh, kot da nekaj razmišlja, potem pa je stopil do njegove mize in naveličano rekel: »Ti si od Franeta, a?«

Maj ga je nemo gledal.

»Od Barbaroške ... Zgoraj.«

»Ja,« je rekel Maj.

Tahiri je pokimal, nekaj časa zrl vanj, umaknil prst od ust, naredil grimaso, ki bi lahko pomenila nasmeh ali pa tudi ne.

»Hiša časti,« je rekel.

»O, hvala.«

Tahiri je spet pokimal in se s prstom vrnil k ustom.

»Frane je bil dober človek,« je rekel, pograbil prazno steklenico mineralne vode, kozarec in pepelnik ter odšel v notranjost slaščičarne.

Maj je nekaj časa gledal za njim, skomignil z rameni in vstal. Škatlico cigaret je pospravil v en žep, vžigalnik v drugega in se namenil s terase. Ko je stopil izza stekla, je veter od strani takoj butnil vanj, zato je pospešil med hiše, med uličice, kjer se je veter bolj slišalo kot čutilo. Upočasnil je korak in se razgledoval po hišah. Vrata so bila po večini zaprta, polknice priprte, ljudi nikjer, razen v črno oblečene starke, ki je sključeno hodila povsem ob robu ulice, da se je z rameni dotikala zidov hiš. Pogled je skrivala v tla in Maju se je zazdelo, da se je še bolj sklonila, ko je presenetljivo lahkotno za svoja leta zdrsnila mimo njega. Bolj ko se je približeval morju, bolj je čutil veter in vanj je buhnil vonj po soli. Močno je vdihnil ta zrak, ugajal mu je, in dvignil je glavo, da bi ga močnejše zaznal, tako da je nad ulico lahko videl vrvice za sušenje perila, ki so prazne nihale sem in tja ter otožno škripale v vetru.

Meglica, ki jo tu ustvarja veter, ki premešava kapljice morja, se je dvigala nad peščeno plažo. Zdaj je bilo zaznati tudi vonj po ribah. Ribiški čoln se je privezan ob pomol zibal na dolgih valovih. Ribič se je držal pomola in nanj odlagal dnevni ulov. Bila je sezona lova na lignje in ciplje in vrše so bile v meglici videti polne teh rib in glavonožcev, ki so s svojim svežim vonjem na pomol privabili kar nekaj potepuških mačk. Ribič jih je odganjal z roko, a se niso kaj preveč menile zanj. Tam, kjer se peščena plaža prelevi v

betonsko, je Maj opazil nekaj novih restavracij, finih na pogled. Zdelo se mu je, da ob njegovem zadnjem obisku te plaže še ni bilo palm ob cesti, ki se vije od glavnega pomola, kjer pristaja trajekt, do starega Doma upokojenih mornarjev, stavbe iz socialističnih časov s spomenikom nekega bronastega mornarja spredaj. Ta cesta je bila nekdanj precej luknjasta, po njej so nekoč davno poskakovali mali traktorini s prikolicami, na katere so domačini naložili turiste in njihovo prtljago, da bi jih dostavili do apartmajev, največ na drugo stran zaliva, kjer so sredi borovega gozdička stali lični beli bungalovi.

Naslonjen na južno steno Doma upokojenih mornarjev je našel kanček zavetrja. Pred njim je bilo nekaj trave, ob morju pa nekaj klopi, kjer so domačini in turisti proti večeru gledali sončni zahod in se razgovarjali še dolgo potem, ko je sonce izginilo za rumeno rdečim obzorjem. Uspelo mu je celo prižgati cigareto in gledal je na odprto morje, na bele valove, ujete v meglici nad morjem. Po nebu so krožili galebi ...

Tistega večera je bil z Borčetom, prijateljem iz otroštva, ko mu je telefon v žepu zapiskal in naznanil novo sporočilo. Ko je odprl sporočilo, je zagledal fotografije pomanjkljivo oblečene Luz v seksi spodnjem perilu, ki je več odkrivalo kot zakrivalo. Spodaj je bilo napisano, da ga takole čaka doma, ker so starši šli ne vem kam, ona pa ga ... hudo potrebuje. Tako je napisala. Ker se s prijateljem Borčetom nista videla že precej časa, je Maj brez oklevanja in s precejšnjo mero hudomušnosti Luz odgovoril, da gre v tem primeru za navzkrižje interesov, se še malce postavljaj

pred prijateljem in brez razmišljanja odposlal sporočilo. Na ta račun je bilo nekaj smeha naslednjega dne, ko mu je Luz v tistem lokalu najbolj blesavega imena s prikrito žalostjo in razočaranjem, a s pristinim nasmeškom povedala, da je iste fotografije po tem, ko pri njem ni bilo nikakršnega interesa, poslala tudi svojemu bivšemu, neumnemu in primitivnemu Zokiju, ki je, po Luzinih besedah, pokazal veliko zanimanja.

Prekleta!

S pritiskom ogorka ob beton je ugasnil do filtra dogorelo cigareto, potem pa jo frcnil na travo pred sabo. V trenutku, ko se je z rokami oprl ob tla, da bi vstal, je tam na novi cesti pod palmami opazil tistega fanta, ki ga je videl dopoldan na pogrebu. Fant se mu je tudi tokrat nasmihal in gledal proti njemu. Tale burja zna zbistriti možgane ... Nenadoma se je spomnil, da je to Ivo; ko je še prihajal sem, ga je veliko videval po otoku, nikoli pa se nista družila. Potegnil se je, jebenti, še bolj kot on. Maj mu je vrnil nasmešek, že hotel dvigniti roko v pozdrav, ko je do Iva prišla starejša ženska, tudi s pogreba, ga pogledala, prijela za roko in ga, kot je bilo videti, grobo potegnila naprej. Fant se je iz njenega prijema iztrgal, a ji vendarle sledil pod palmami. Fant se je še nekajkrat ozrl nazaj.

Maj je obsedel na betonu, naslonjen na zid Doma upokojenih mornarjev, in gledal za njima. Na naslonjalo klopi tam ob morju je priletel velik bel galeb. Najprej se je zagledal v sedečega sedemnajstletnika, da je ta razločno videl nekaj črva podobnega v njegovem

kljunu, potem pa mu je obrnil hrbet. Maj se je spomnil, kako mu je Frane nekoč, ravno na tej klopi, kjer zdaj prežvekuje gromozanski galeb, povedal, da če dolgo sanjaš črve, se tudi sam slej ko prej spremeniš v črva. Seveda mu mali Maj ni verjel. Frane je bil poln nenavadnih zgodb in to je Maj vedel. Mislim, kdo pa sanja črve? A deda ga je prepričeval, da je vse res, da celo pozna nekoga, ki se je spremenil v črva. Zdaj je mrtev in ne more potrditi te zgodbe, zato je treba verjeti na besedo. Maj je gledal v svojega dedka z nejevernim nasmeškom na obrazu, Frane pa ga je vprašal: *A mogoče veš, kako je ta človek umrl?* Maj mu je odkimaval v pričakovanju zaključka zgodbe. *Ja, kako le?* je rekel Frane in se odkašljajal. *Galeb ga je požrl!* se je zarežal s tisto svojo prevezo čez oko, da je pokazal od tobaka rumene zobe, in se z rokami tolkel po kolenih.

Danijela je s kozarcem vina v roki sedela »pod brajdo«, kot so imenovali prostor z mizo in klopema pod trto, in cigaretni dim pihala pod nebo, medtem ko se je počasi, a vztrajno temnilo. Maj jo je zadihano pozdravil in sedel nasproti nje. Namesto pozdrava je suho rekla: »Očeta ne bo!«

Ker Maj ni niti skomignil z rameni, kaj šele da bi kaj rekel, je nadaljevala: »Nima časa.«

Pogledala ga je naravnost v oči in iz cigarete potegnila dolg dim.

Maj je skomignil z rameni. Seveda mu ni ušlo, da ga je imenovala »oče«, in ne Mark kot po navadi. Tole omenjanje starševstva ni pomenilo nič dobrega. Njen nepremični pogled ga je ponovno spomnil na to, da se mama lepo rima na drama.

»Jutri moram na Reko,« je rekla Danijela in ugasnila cigareto.

Naredila je požirek vina, se naslonila nazaj in zaprla oči. Maj je gledal okoli sebe. Znova se je razgledal po dvorišču. Visok kamnit zid, ki je na severni strani omejeval tlakovano teraso in na katerega so bile pritrjene letvice za vzpenjajočo se trto, je preprečeval burji, da bi pihala na teraso. Za njim je rasel na gosto posejan bambus in se dvigoval v nebo še dobra dva metra nad zidom. Pri izhodu s terase na ulico spredaj pa je stal velik grm rožmarina, ki je še v tem letnem času omamno dišal.

»Kakšen človek je bil deda?« je Maj vprašal Danijelo in se nagnil čez mizo proti njej.

Danijela je odprla oči in ga nekaj časa gledala. Potem si je prižgala novo cigareto in rekla: »Tole bajto bom prodala ... Veliko papirjev imam za uredit! Boš zmogel en dan sam?«

Maj je spet pokimal.

Danijela se je igrala z vžigalnikom na mizi, postavila ga je navpično, ga prevrnila in spet postavila pokonci.

»Pa ja, saj imaš že sedemnajst let ...« je rekla in stegnila roko, da bi ga pobožala po laseh.

Maj se je vzravnal, da ga mama ni dosegla, namesto njegove glave je podržala kozarec vina in ga ponesla k ustom. Popila je.

Nekaj časa sta sedela v tišini, slišalo se je zavijanje vetra, loputanje polknic nekje pri sosedih, šumenje bambusa, tu in tam skovik galeba.

»Kakšen človek je bil Frane?« je spet vprašal Maj.

»Nič kaj prida,« je rekla Danijela, potegnila dolg dim iz cigarete in ga pihnila nekam pod brajdo.

»Zakaj?«

»Kaj zakaj?«

»Zakaj ni ... Zakaj ni bil dober človek?«

»Ne vem, zakaj ni bil dober človek ...« se je prisilno in ironično nasmehnila Danijela. »To ve pa samo on, ha, ha ...«

»Ne to ... Zakaj ti praviš, da ni bil okej?«

Danijela je spet nekaj časa brez besed gledala v sina in spet naredila požirek vina. Maju se je zdelo, da je že malce opita. Potem pa rekla: »Zgodaj zjutraj grem ... Pustila ti bom nekaj denarja, na kakšno pico pojdi, če je v tem letnem času sploh kaj odprto tukaj ... V trgovini si kaj kupi ... Bo šlo?«

Maj je zavil z očmi.

»Kaj je spet?« ga je vprašala Danijela.

»Seveda bo šlo,« je rekel Maj.

»Seveda bo šlo,« je Danijela tiho ponovila za njim.

»Zakaj pa Mark ne pride?« je vprašal Maj.

»Nima časa,« je rekla Danijela, naredila požirek vina in vdihnila dim v pljuča. »Saj nikoli nima časa ... za ... za vse drugo ga ima ...«

Medtem ko je govorila, ji je dim uhajal iz ust in skozi nos.

Kratek premolk.

»Se bosta ločila?« jo je čez nekaj časa vprašal Maj.

»Bi rad, da bi se?«

Maj je skomignil z rameni, Danijela pa je spet posegla po kozarcu, spila na dušek, ugasnila napol dogorelo cigareto v pepelnik, ne povsem, nekaj dima se je še vedno vilo iz ogorka. Potem je vstala in šla v hišo. Maj ji je namenil le bežen pogled. Pisani trakovi, ki so viseli s podboja vrat, so še nekaj časa valovali.

Maj je iz žepa izvlekel telefon in pobrskal po njem. Zavzdihnil je in ga pospravil nazaj v žep. Potem je vstal, šel do roba terase, do ravne tlakovane ceste, ki je vodila mimo hiše, se zazrl po klancu navzdol, gledal v morje spodaj in razmišljal o cigareti. Čeprav sta starša vedela, da kadi, in tega pred njima tudi ni skrival ali zanikal, ni nikoli prižgal vpričo njiju. Kot bi mu bilo nerodno. Tokrat ga je burja, ki se je še okrepila, odvrnila od te namere, namesto tega je raje znova vzel telefon v roke. Pobrskal je po imeniku, ne za dolgo, Luz je imel na začetku seznama. Poklical jo je.

Zvonilo je.

Gledal je galebe, ki so spodaj ob morju nizko krožili nad pomolom. Verjetno se je v pristan vrnil nov ribiški čoln z bogatim ulovom.

Še vedno je zvonilo. V prazno.

Zvonjenje je prekinil zvok, ki pomeni zasedenost linije.

Maj je pogledal v telefon, glasno zaklel in ga pospravil nazaj v žep. Brcnil je kamenček, ki se je znašel pod njegovimi nogami, da je zdrsel po klancu navzdol.

Ko je vstopil v hišo, je našel Danijelo s telefonom na ušesu. V drugi roki je držala kozarec vina in hodila gor in dol po kuhinji. Maj je sedel v star lesen naslanjač. Zagugal se je. Videl je, kako je Danijela odpila požirek vina, umaknila telefon od ušesa in bolj zase rekla: »Številka trenutno ni dosegljiva.«

Maju je ušel kratek ciničen nasmešek, ki se je slišal kot kakšen »pih«.

Danijela je na mizo odložila telefon in kozarec ter odprla vrata hladilnika.

»Pršut, sir, olive ... Jajca! Jajčka ti lahko spečem,« je potem rekla.

»Nisem lačen,« je rekel Maj.

Danijela je v rokah držala škatlo z jajci in gledala vanjo. Ne da bi dvignila pogled, je rekla: »Pametno! Bogsigavedi koliko časa so že tu ...«

Maj je vstal iz naslanjača, šel do kuhinje in si natočil kozarec vode. Izpil ga je na dušek. Kozarec je odložil v pomivalno korito in se z ritjo naslonil nanj. Gledal je Danijelo, ki je še vedno prebirala po hladilniku. V roke je vzela nekaj kozarcev za vlaganje, konzerve, iskala datume, ovohala v papir zavito salamo, se namrdnila, jo položila nazaj in vzela ven neko do polovice polno plastenko. Odvila je zamašek in tudi njo ovohala ter si pomenljivo pokimala. Platenko je položila na mizo.

»Kako je deda umrl?« jo je vprašal Maj.

Danijela se je nasmehnila.

»Hudič ga je vzela k sebi ...« je rekla in naredila požirek vina.

»Ali pa je preveč sanjal črve,« je tiho rekel Maj.

»Prosim?« ga je pogledala Danijela.

»Mah, nič ...« je rekel Maj.

»Saj veš, da je bil bolan,« je rekla Danijela.

Maj je pokimal.

»Ja, to vem. Rak na pljučih ...«

»Ja,« je rekla Danijela.

»A je umrl sam?«

»Dvomim.«

»Zakaj?«

Danijela je brez besed strmela vanj.

»Zakaj po smrti babice nismo prišli nikoli več sem?«

Danijela se je obrnila stran od njega, stopila do stare kredence in začela brskati.

»S Franetom se nisva najbolje razumela,« je rekla in Maju kazala hrbet.

»Zakaj?«

Nekajsekundna tišina, težka, vlekla se je v nedogled. Potem se je Danijela obrnila proti njemu. Samo gledala je vanj, kot bi nekaj razmišljala.

»Zakaj? Kaj se je zgodilo?« je znova poskušal Maj.

»Našla ti bom kakšno svežo posteljnino in ti zgoraj pripravila posteljo,« je naposled rekla Danijela, naredila kratek požirek vina in šla po stopnicah v drugo nadstropje.

Maj je gledal v talne keramične ploščice z vzorcem razpokanega kamna.

* * *

Bilo je temno kot v rogu. Drugi konec sobe se je zdel kot iz drugega sveta. Zunaj pa so prijetno ječali veter in vsi zvoki zraven ... In vonj v sobi je bil tako nenavaden. Po starem, mogoče malce zatohel, pa vendar nekako znan. Domač. Majeve vzmetnica je resda zaškripala pri vsakem premiku in motila simfonijo, ki se je odvijala zunaj, za zidovi, kmalu je bilo na pločevini pod oknom slišati sramežljivo škrabljanje. Redke in debele dežne kaplje so padale z neba.

»HmMMM ...« je Maju ušel kratek vzdih.

Rad je imel te zvoke, sploh dež. Bila je popolna tema. Sploh odtlej, ko je Danijela spodaj ugasnila luč in se zleknila na kavč.

Ni se dalo razložiti niti prsta pred nosom.

Do brade pokriti Maj je gledal predse, v ta nič, poslušal zvoke prihajajoče nevihte in vdihaval sladkoben vonj. Zima zna tudi na tem južnem otoku pokazati zobe. Pod odejo je bilo toplo in vsi ti zvoki in vonji, vse to bi bilo popolno, če ga ne bi od znotraj najedala ena sama misel – Luz. Luz, hči državne sekretarke, ki se seli z ministrstva na ministrstvo, in strojnega inženirja, ki si je vedno želel biti igralec, pa se je, po lastnih besedah, raje odločil za blagostanje, kar je vedno argumentiral z odgovornostjo, je bila ptica posebne vrste. Bila je le leto dni starejša od Maja, pa je že nastopala v dveh televizijskih oglaših, obiskovala je zasebno dramsko šolo, delala je kot spikerica na radiju, za gimnazijo pa je nekako zmanjkalo časa. Ponavljala letnik, a ne zaradi neznanja, pač

pa predvsem zaradi izostankov. Je zvezda gimnazije. Tudi obnaša se tako. Pozna znane ljudi. Maj je v njej takoj prepoznal krhko bitje, zato je brez strahospoštovanja, ki ga je do nje kazala večina, takoj pristopil. Luz je bila nad njegovo potezo presenečena, ravno dovolj, da se ji je zdel postavni sin osnovnošolske učiteljice in fakultetnega profesorja filozofije, sicer predavatelja, v zadnjem času svobodnjaka, iskalca neke resnice, ki predava vse naokoli, zanimiv.

Roko je pomolil izpod odeje, se stegnil za hlačami, ki so ležale na tleh ob postelji, iz žepa izvlekel telefon, si ga položil na trebuh in razmišljal. Vedel je, da od Luz ta večer ni nič prišlo. Ne klic, ne sms, niti mesendžer in viber nista nič piskala. Prižgal je ekran in z njim posvetil po sobi.

Medlo je posvetilo na starinsko omaro, naslonjeno na steno nasproti postelje. V sredini je bila mična mizica, pokrita s steklom, na kateri je stala posoda z malimi kaktusi, ob njej pa je stal star zguljen fotelj, na katerem je ležala Majeve potovalna torba z napisom Nike, stara borša, ki jo je pred leti, ko je čez polovico mesta hodil na plavanje, dvakrat tedensko nosil prek rame. Na steni desno je bila pritrjena slika z nekim morskim motivom, zaliv, jadrnice, čolni, obvezna cerkev sv. Salvadorja. Uokvirjena fotografija njegove babice, ki je bila videti mlajša, kakor se jo je spominjal. In fotografija Danijeje, ko je bila še otrok. Imela je v dve kiti spletene lase, oblečena je bila v neko čez kolena segajočo belo obleko ... Roko na srce, videti je bila kot kakšna prikazen.

Maj je osvetljeni zaslon telefona obrnil proti sebi in podrsal po njem. Klical je Luz. Zasedeno. Zavzdihnil je, a tokrat ne od ugodja. Živcirala ga je ta njena trma, malce pa ga je tudi skrbelo, kje Luz je in kaj se dogaja. Spet si je položil telefon na trebuh, gledal v temo in poslušal dežne kaplje, ki so zdaj že na gosto škrabljale po pločevini pod oknom. Škrab, škrab, škrab, škrab, škrab, škrab ... Spet je podrsal po telefonu in spet se je oglasilo za zasedenost linije značilno piskanje.

»Pa saj to ne more biti res,« si je rekel.

Napisal ji je sporočilo.

Zakaj me zaklepaš? Luz, to je otročje!

Kmalu je prek sms-a prišel odgovor:

Jaz da sem otročja????????????????? Ti si otrok!

Takrat se je zunaj močno zabliskalo, da je modro zelena strela osvetlila celotno sobo. Maj se je najprej nekoliko zdrznil, ko pa je v modro zelenem preblisku v enem od kotov sobe, ki ga poprej ni mogel osvetliti, opazil veliko, krsti podobno skrinjo s človeško lobanjo, na kateri je bila na pol dogorela sveča, da se je vosek stekal po njej, vse do vdolbin, kjer bi morale biti oči, ga je fino zmrazilo.

Blisku je kmalu sledil strahoten grom.

Ma ziher ni z njim! Če bi bila, mi ne bi tako hitro odgovorila na sms. Verjetno tudi ona zdaj tam v Rožni dolini bedi, mogoče stoji ob oknu in misli nanj. Kakšno vreme imajo zdaj v Ljubljani? ... Se

tudi tam bliska in grmi? ... Saj je vseeno. Domišljjal si je, da Luz zdaj doma razmišlja o tem, da je mogoče res malce pretirano reagirala. Brezpametno, bi lahko rekel. Seveda, saj je tudi on naredil neumnost, se malo povabil ob neprimernem trenutku, ampak to je bil hec, ni bilo mišljeno resno, lahko bi se ji celo zdelo duhovito, zakaj ne? Kje je smisel za humor? In ... saj mu verjetno sploh ni poslala tistih fotk, tisti Zoki, primitiven, kot je, bi jih verjetno kazal vsem svojim prav tako plehkim prijateljem, ki tam v Stari Ljubljani sedijo na svojih skuterjih in gobezdajo neke bedastoče brez vsakršne vsebine. Kreten bi znal objaviti slike tudi na kakšnem fejsbuku! Ha! ... Ne, Luz ne bi naredila česa tako nepremišljenega, ni šans. Prizadele so jo moje besede in zdaj Ali pač? ... Mater! Mislim, pri teh babah nikoli ne veš. Enkrat ... Kot takrat, pred nekaj tedni, ja, se je sam pri sebi nasmehnil, ko ji je poslal besedilo pesmi, ki jo je ravnokar poslušal ... *If you're lookin' for trouble, I'm the man to see, lookin' for satisfaction, satisfaction guaranteed* ... Zdelo se mu je kul, da se bo nasmehnila njegovi gesti, videla, da misli nanjo, da se ji bo pri srcu milo storilo in vse to, a njen odziv je bil vse prej kot pričakovan. *Troubles always*, mu je odgovorila, *satisfaction pa bolj komsa komsa*. Ni vedel, kaj pomeni tisti komsa komsa, zdelo pa se mu je, da nič dobrega.

Brrrr!

Mraz je. Ovit v odejo je stal pod nadstreškom na terasi in kadil že tretjo cigareto. Ni dolgo zdržal v škripajoči postelji, motilo pa ga je tudi Danijelino

smrčanje, ki se je ob vsaki umiritvi vetra in groma slišalo iz spodnjega prostora vse do njega. Moral je na čik. Gledal je luči neke ladje na odprtem morju in nič kaj ni zavidal mornarjem na kupu železja, ki se pozibava v neurju. Prej obratno. Takole zavitemu v odejo, stiskajočemu se pod mali nadstrešek in v varnem zavetju visokega zidu, mu ni šlo tako slabo. Žvižganje vetra, šumenje bambusovih listov zadaj, bliškanje in grmenje, dežne kaplje, ki so se ob pristanku na tleh razpršile in močile njegove gole noge, in vonj po rožmarinu ...

Opazoval je počasno premikanje luči na odprtem morju. Od kod prihaja in kam pluje ta ladja? V Azijo, Afriko, Ameriko? Luz ... Luzijana, kot ji je pravzaprav zares ime ... Mislil, pa kdo da svojemu otroku takšno ime? Hja, verjetno inženir strojništva, ki si je vedno želel postati igralec! Posebna punca je, Luz. Samosvoja. Pri njej nikoli ne veš. Ali je bolj samosvoja kot druge punce ali pa je tako samosvoja, kot so vse?

No ro.

Kdo bi jih razumel?